COĞRAFYA Sınıf-12

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

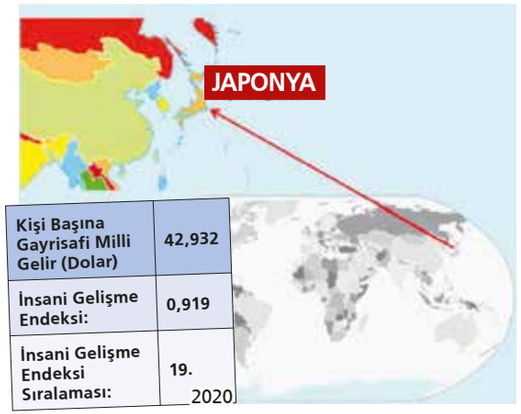
KONU ÜLKELERİN BÖLGESEL VE KÜRESEL İLİŞKİLERİNDE DOĞAL KAYNAK POTANSİYELİ



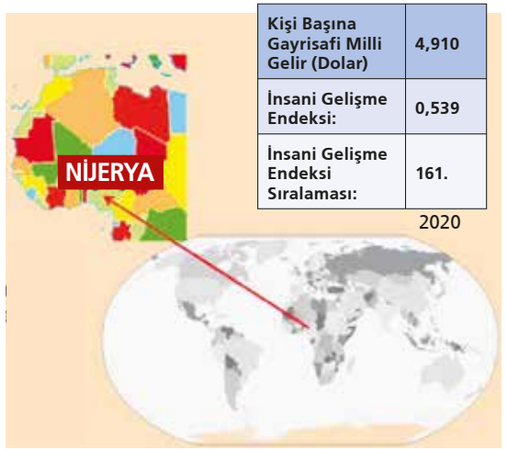
Sanayi Devrimi'yle üretimin, refah seviyesinin ve nüfusun artması sonucu doğal kaynaklara olan talep hızla artmıştır. Bu kaynaklar; ekonomik refahın yükselmesinde, büyümenin sürdürülebilmesinde ve fakirliğin azalmasında kilit bir rol üstlenmektedir. Doğal kaynaklara olan talebin karşılanması için sanayi ülkeleri petrol ve doğal gaz gibi fosil yakıtlara yönelmiştir. Ancak araştırmalara göre petrolün yaklaşık 50 yıl, doğal gazın 60 yıl ömrü kaldığı tahmin edilmektedir. Fosil kaynaklar, günümüzde ülkelerin ekonomileri için çok önemli bir role sahiptir. Ancak fosil kaynakların gelecekte tükenecek olması, bu kaynakların sanayileşmiş ülkelerin ekonomilerinin gelişmesindeki temel lokomotif olma rolünü azaltacaktır.

Fosil kaynakların dünya üzerinde dengeli bir yayılış göstermemesi ve tükenme noktasına gelmesi sanayileşmiş ülkelerin bu kaynaklara sahip gelişmekte olan ülkelere karşı siyasi ve ekonomik baskı kurmasına sebep olmaktadır. Günümüzde dünya üzerinde doğal kaynaklara sahip fakat gelişmekte olan Çad, Nijer, Sierra Leone, Kazakistan, Özbekistan gibi pek çok ülkenin siyasi haritadaki sınırları sanayileşmiş ülkeler tarafından çizilmiştir. Bu durum, kendi doğal kaynak potansiyelini kullanamayan gelişmekte olan ülkelerin gelişmiş ülkeler tarafından sömürüldüğünün göstergesidir. Afrika'daki petrol, altın, elmas gibi yer altı kaynakları ile kahve ve çay gibi tarım plantasyonlarının paylaşılamaması nedeniyle kıtadaki pek çok ülkede iç savaş ve çatışmalar yaşanmaktadır.

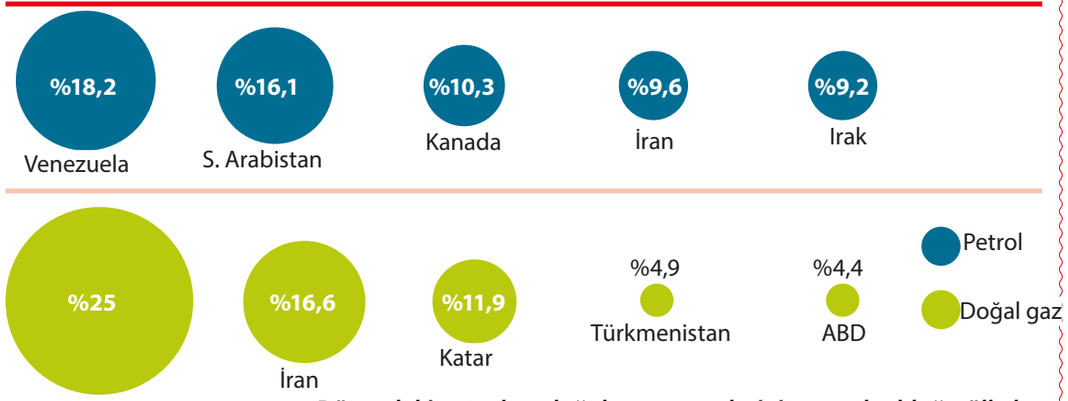
Amerika Kıtası'nda yer alan Guyana, Ekvador, Peru, Surinam, Venezuela, Guatemala ve Dominik Cumhuriyeti gibi ülkeler tarım plantasyonları ve petrol gibi kaynaklara sahiptir. Bu ülkeler ekonomik güçlüklerle boğuştuğu ve sahip olduğu doğal kaynakları işleyecek gücü olmadığı için bu kaynakları sanayileşmiş ülkelere satmak zorundadır. ABD, Kanada ve Rusya gibi ülkeler doğal kaynak potansiyelinin yüksek olduğu, var olan kaynaklarını işleyecek ekonomik ve teknolojik güce sahip ülkelerdir. Bu tür ülkeler, ham maddelerini işleyip dünya pazarlarına satarak ekonomilerine değer katar. Japonya ve Güney Kore gibi doğal kaynaklardan yoksun fakat sanayileşmiş ülkeler ihtiyaçları olan kaynakları diğer ülkelerden temin ederek yüksek teknoloji ile birlikte işleyerek ekonomik kazanç sağlar.



JAPONYA: Bir Doğu Asya ülkesi olan Japonya, refah seviyesinin yüksek olduğu ülkelerden biridir.



NİJERYA: • Orta Afrika'nın batısında yer alan Nijerya, zengin petrol ve doğal gaz rezervlerine sahiptir.
• İstikrarsızlık, çatışmalar nedeniyle petrol kaynaklarını tam kapasite ile kullanmamaktadır.
• Nijerya, eğitim, sağlık, okuryazarlık ve altyapı konularında istenen seviyede değildir.



Dünyadaki petrol ve doğal gaz rezervlerinin en çok olduğu ülkeler

SORULAR

1.
Sahip oldukları doğal kaynaklarını verimli bir şekilde kullanamayan ülkelerin genel özellikleri ile ilgili olarak;
I. Kişi başına düşen milli gelir yüksektir.
II. Sanayi üretimi fazladır.
III. Teknolojik alt yapıları yetersizdir.
IV. Kalifiye iş gücü yetersizdir.
verilenlerden hangileri söylenir?
A) I ve II.
B) I ve III.
C) II ve III.
D) I ve IV.
E) III ve IV. **Cevap: E**

2.
Aşağıdakilerin hangisi doğal kaynakların ülkelerin ekonomik gelişmesine katkı sağlamasına örnek değildir
A) Hawaii'de volkanik faaliyetlere bağlı olarak oluşan topraklar üzerinde endemik bitki türlerinin yaygın olması ve buna bağlı olarak turizm potansiyeli oluşturması
B) İsviçre'nin Dünya'nın en gelişmiş bankacılık sistemlerine sahip olması
C) Almanya'da yatak eğiminin az olmasına bağlı olarak akarsu taşımacılığının gelişmesi
D) Norveç'te ilginç buzul şekilleri ve fiyortların turizmi geliştirmesi
E) Nil Nehri Havzası'nın tarımsal yönden verimli olması sebebiyle tarihin çeşitli dönemlerinde önemli bir yerleşim merkezi durumunda olması **Cevap: B**

3.
Doğal kaynakların yeryüzündeki dağılışı coğrafi özelliklere göre farklılık gösterir.
Aşağıdakilerin hangisinde ülkelerin bölgesel ve küresel ilişkilerinde önemli olan ve dağılışı iklimden etkilenmeyen bir kaynaktan bahsedilmiştir?
A) Azerbaycan'ın ihracatında doğal gazın önemli bir yer tutması
B) Akdeniz iklim bölgesi içindeki ülkelerde Güneş enerjisi potansiyelinin yüksek olması
C) Sibirya'da bulunan tayga ormanlarının ülke ekonomisinde önemli yere sahip olması
D) Orta kuşaktaki karaların batı kıyılarında rüzgâr enerjisi potansiyelinin yüksek olması
E) Karasal iklim bölgesi içerisinde küçükbaş hayvancılık faaliyetlerinin yaygın olması **Cevap: A**